
Георги Цачев / Georgi Tsachev

ФОРМИРАНЕ НА НЕЗАВИСИМА ДЪРЖАВА В
БОСНА НА СТРАНИЦИТЕ НА В. „КАПИТАЛ”
(04. X. 1993 г.—09. IV. 2000 г.)

*The independent Bosnian state based on publication
in “capital” (04. X. 1993 г.—09. IV. 2000 г.)*

Summary: *The study follows the events occurred in Bosnia and Herzegovina in the period 1990 – 2000 comparing them with the published materials in the weekly “Capital”. Attention is drawn to the causes giving rise to armed conflict in the former Jugo Republic, the role of the international community to find a solution to the crisis, the imposition of the Dayton peace agreement of the warring parties like constitutional framework of the future state. Keep track of events in post-war reconstruction in Bosnia and Herzegovina based on materials in “Capital”.*

Key words: *Bosnia and Herzegovina, Republika Srpska, Dayton peace agreement, constitution, country, state, federation*

Възникването на независима босненска държава е процес, произтичащ от разпада на Югославия, с директно влияние върху политическия и икономическия живот на Балканския полуостров, Източна и Централна Европа. Изграждането на экс-югославската държава се явява предизвикателство и пред страните-членки на НАТО, които са фактор в преструктурирането на Балканите и Европа след Студената война.

В десетилетието 1990–2000 г. създаването на независима държава в Босна и Херцеговина е актуален въпрос, който се обсъжда на страниците на световния периодичен печат. Вестник „Капитал” е нов български вестник за новини и анализи, политика и икономика, финансова информация, който започва да излиза на 4.X.1993 г. като ежеседмичник. Тази дата 4.X.1993 г. може да се приеме за стартова в настоящето изследване посветено на държавно-формиращите процеси. Проучването продължава до 2000 г., за да проследи позицията на вестника и различните авторски мнения, както и цялостния процес на конституиране в Босна, отразен на неговите страници.

На 9.IV.2000 г. се провеждат избори за местна власт в Босна и Херцеговина и спечелилите партии за пръв път получават четиригодишен мандат¹. Дотогава всички управленски мандати са с продължителност две години, защото честите промени са необходимост във всеки преходен период. Може да се приеме, че до април 2000 г. времето на прехода приключва, приключват, както и двата управленски мандата с избори за местна власт през две години. Преминаването към четиригодишно управление в местната администрация може да се приеме за крайна граница на проучването. Периодът до 2000 г. позволява да се проследи позицията на вестника.

Годините от 1993 до 2000 г. са крайно динамични, изпълнени с националистически проекти, конфликти и остра политическа конфронтация, поради което представляват интерес за външните, чуждестранни наблюдатели, търсещи потенциалните перспективи в обществото за излизане от кризата. Важни са военните действия в Босна и Херцеговина и следвоенното изграждане на страната. В. „Капитал“ започва да излиза с амбициозната програма да информира „...тези, които имат специализирани интереси в икономиката и тези които нямат. Защото общото между тях е, че трябва да разполагат с информация, за да вземат правилното решение...“². Така поставена програмата на вестника предполага по-пълно представяне на възможностите за участие на българския икономически елит в след военното възстановяване на Босна и Херцеговина.

Вестник „Капитал“ излиза всяка събота в обем от 40 страници и публикува седмични обзори за зараждащите се в България, нови икономически среди. Заедно с редакционни статии и на български журналисти, вестникът препечатва и чужди материали за актуални събития и интересни съобщения за Балканите. Най-много те са от англоезични издания. От „Newsweek“ са заимствани пет статии³, от агенция „Ройтерс“ две статии и снимков материал⁴, от в. „The Times“, в. „Guardian“, в. „Financial Times“ и в. „The Washington Times“, сп. „Economist“ по един материал⁵. Във в. „Капитал“ се включват спорядично и материали отпечатани на други европейски езици – руски, немски и македонски. От „Московские новости“, от в. „Süddeutsche Zeitung“, от Радио „Дойче Веле“, от „Дойче Веле“ и списание „Форум“ от Скопие с по един материал⁶. Вестникът представя от общо 385 статии, по темата с авторски подписани са 155. Препечатаните чуждестранни материали разнообразяват вестника с нови виждания за разпадането на Югославия и за създаването на новата държава в Босна и Херцеговина. Така различните политически позиции и интересни мнения разкриват обективната линия, следвана от българския вестник.

Материалите от вестника се разглеждат аналитично, като се предпочетени съответните части съдържащи информация по темата за формирането на държавата в БиХ. Следва се проблемно-хронологичния подход и се търси, причинно-следствената връзка между отделните фактори и събития. На места се използват широките възможности на SWAT-анализа за процесите на конституиране в Босна.

Електронният архив на в. „Капитал“ е създаден една година след излизането на първия му брой. В него има електронните варианти на броевете от 11.VII.1994 г. до днес. За това съдържанието на вестника за периода 11.VII.1994 г. – 09.IV.2000 г. е проследено по електронната версия на вестника. За тези шест години съдържат 371 публикации, отнасящи се за събитията в Босна. Началните броеве на вестника от 4.X.1993 г. до 11.VII.1994 г. са ползвани в публичните библиотеки, това са общо 38 броя в които 14 статии са посветени на Босна и Херцеговина. Общо 385 публикации за Босна доказват трайния интерес към разпадането на Югославия, и създаването на ексюгославска държава Босна и Херцеговина. Налага се впечатлението, че интереса към Босна нараства с течение на времето, като най-голям брой материали се публикуват през 1999 г, когато е и кризата в Косово. В пиковата година броят на материалите за Босна и Херцеговина достига до 101.

Създаването на нова държава започва паралелно с преобразуването на Югославия в демократична държава. Стартът е даден с конституционните промени през ноември 1990 г. и с провъзгласяването на независимостта на Босна и Херцеговина на 6.IV.1992 г. На следващия ден 7.IV.1992 г. югоармията окупира по-голяма част от територията на Босна, като населението е разделено на две. Площта на страната е разделена между две управления; на едното начело е Алия Изетбегович с център град Сараево, а другото с център град Пале ръководено от Радован Караджич. И двете управления всъщност доминират над територии с многонационално население; босненско-херцеговински мюсюлмани (бошняци), сърби и хървати.

Много скоро двуделното разделение се оказва, и триделно – освен Босна и Херцеговина(1991) и Република Сръбска (1991), се обособява Херцег-Босна (1992), чиито ръководства са национално детерминирани, съответно като пробошняшко, просръбско и прохърватско. Териториалното разделение на Босна стопа възможността за създаване на обща държава. Процесът на сепаратизъм се разраства през 1993 г. когато се обособява нова автономна област с бошняшко управление около град Бихач, начело с Фикрет Абдич. Тук се провъзгласява друго мюсюлманско административно управление със съвременни и светски разбираня. Това разделение, различията в политиките и целите, задълбочава кризата в Босна. Освен разнационални измерения, се достига до разнопартийни различия, в редиците на мюсюлманските политически групи.

Просръбското и прохърватското управления се стремят към присъединяване, съответно сливане със Сърбия и Хърватия. Единствено пробошняшко управление на Алия Изетбегович отстоява териториалното единство на общите граници на Босна и Херцеговина⁷. Това е логично, след като в преброяването от 1991 г. се оказва, че бошняците относително доминират с 42% от общия брой на населението, докато сърбите са 31% и хърватите – 17%. При тези проценти бошняците не могат да поемат самостоятелно управлението на националната държава⁸.

Кървавата война в Босна вече е активизирала международната общност в търсене на изход от кризата. В периода до 1993 г. са проведени няколко мирни конференции за омиротворяване на югославските територии в Брюксел, Лондон и Женева. Планът на Сайръс Ванс и лорд Дейвид Оуен от август 1993 г. предлага единна и национално селектирана Босна. Той предвижда това да стане според реалното разделение между нациите. Доближаването му до бошняшката позиция предизвиква острото несъгласие на сърбите от Босна и от другите ексюгославски територии⁹. Твърдата позиция на преговарящите страни блокира конструктивните преговори и задълбочава конфликта между бошняци, сърби и хървати.

През 1993 г. в резултат на преговорите в Женева се предлага нов мирен план от лорд Дейвид Оуен и Торвалд Столтенберг, който предлага слаба конфедерация на три минидържави – сръбска, хърватска и мюсюлманска. В хода на преговорите вече са се очертали и бъдещите структури на новите държави. Изграден е парламент на Република Сръбска в град Пале. Парламентът в град Сараево продължава да действа като босненски, след изтеглянето сръбските и хърватските представители от него. Автоматически управленските структури на бившата република – армията и президентството се превръщат в босненски. Хърватите на свой ред през 1992 г. учредяват в своята автономна република Херцег-Босна с парламент в град Груде, за столицата е обявен град Мостар¹⁰.

В. „Капитал” представя информация с мнението на запада, за трите държавни формирования на територията на Босна¹¹. По въпроса за наследството на Югославия се очертават два дипломатически центъра, САЩ и Европейския съюз. САЩ са съгласни за създаването на мюсюлманска държава, докато европейските държави са противници на тази теза¹². Най- категорична е Германия, която отхвърля всички възможности на идеята за мюсюлманска държава. Докато позицията на Франция е по-смекчена. След 1993 г. френската страна настоява за демитализирането на Сараево и поставянето му под опеката на ООН. Това води на практика до ограничаване на босненската държава. Кризата в бившата югорепублика се задълбочава и факторите с негативно влияние са: различните позиции на Европа и САЩ за държавната структура на Босна, както и неразбирателството за териториалното разпределение на бившата югорепублика между бошняци, сърби, хървати.

Чрез дипломатическата подкрепа на САЩ се достига до един от най-важните моменти в търсенето на мир през 1994 г. Бошняците и хървати се съгласяват да създадат федерация между тях и конфедерация с Хърватия, като хърватските територии в Босна приемат общата конституция, официалните езици са хърватски и босненски, азбуката е латиница.

В. „Капитал” представя пълния текст на споразумението от Женева, договорено между външните министри на бошняци, сърби и хървати под егидата на международната общност¹³. Споразумението запазва международно призна-

тите границите на бившата югорепублика БиХ за граници на съвременната държава в Босна. Страната се състои от две части Мюсюлмано-хърватската федерация и Република Сръбска. Разделението на територията е в съотношение 51% към 49%. Всяка от общностите ще продължи да се придържа към досегашната си конституция, като се задължава да включи принципите на Женевското споразумение в действащото законодателство. Женевското споразумение задължава Република Сръбска и Мюсюлмано-хърватската федерация да създадат комитет на реципрочна основа, който да организира международно признати избори, да възстановят спазването на човешките права и да разрешават проблемите между страните. Двете страни се ангажират да създадат комисия за бежанците, която със съдействие на международната общност да съдейства за завръщането им по домовете или да осигури обезщетения за унищоженото имущество. Споразумението от Женева посочва посоките за последвалото конституиране на Босна и Херцеговина, като федерация от нов тип между бошняци, сърби и хървати.

Мирните преговорите във военновъздушната база „Райт Патерсън“ до град Дейтън в щата Охайо се провеждат от 1.XI.–21.XI.1995 г., като те маркират завършека на войната и характеризират проекта за бъдеща босненска държава. В периода на срещата в. „Капитал“ представя целите на срещата: постигане на мирно споразумение, провеждане на избори, конституционното устройство на бъдещата босненска държава и разделението на военните сили. В преговорите участват най-изявените представители на трите национални групи – бошняци, сърби и хървати съответно Алия Изетбегович, Слободан Милошевич и Франьо Туджман. Срещата се провежда чрез посредничеството на американския държавен секретар Уорън Кристофър¹⁴. Преговорите се представят като избор на участниците в тях, дали да сключат мир или да се върнат към насилието, бедността и откъсването от Европа. Но на практика САЩ и техните партньори не оставят възможност за прекратяване на преговорите без реално споразумение.

Според Дейтънското споразумение Босна ще бъде единна държава в сегашните си граници, Сараево ще бъде обединен град, ще има централно правителство с общо избран президент и двукамарен парламент, конституционен съд и независима комисия за човешките права. Признава се провъзгласената на 7.IV.1992 г. независима Република Сръбска за автономна област върху близо 25 000 кв. км, което е 48,6% от територията на ексюгославската република БиХ. Така Дейтънското споразумение за пръв път в историята дава международно признати граници за сръбското население в БиХ и правото му на териториално обособяване¹⁵. Дейтънското споразумение въвежда термина „ентитет¹⁶“, като Република Сръбска и Бошняшко-хърватската федерация са двата териториални ентитета, които заедно с областта около град Бръчко образуват федерация Босна и Херцеговина. Най-тежките дебати във военновъздушната

база „Райт Патерсън“ са за територията на новата държава, което показва негативно отношение на ентитетите към бъдещата им държава¹⁷.

Дейтънското споразумение залага бежанците да получат помощ при завръщане по домовете им и военно престъпници да не могат да заемат държавни длъжности. Прилагането на гражданските аспекти от Дейтънското споразумение е възложено на службата на Върховния представител на международната общност в Босна и Херцеговина. Ползвайки се с мандата на Съвета за сигурност на ООН, Върховния представител има широки правомощия, включващи правото да уволнява служители и да въвежда закони. Върховния представител улеснява и координира дейностите на организации и агенции, отговорни за гражданските аспекти на мирното споразумение.

На 20.ІІІ.1996 г. влиза в сила разделението на територията според Дейтънския договор, като съотношението е 49% на 51%. Демитализирана зона между Република Сръбска и Мюсюлмано-хърватската федерация е с широчина 4 километра и дължина 1050 километра, като площта ѝ е 4200 кв. км. Нерешен въпрос остава статутът на гр. Бръчко на река Сава, важна стратегическа позиция за бошняци, сърби и хървати.

Получаването на финансова помощ от международната общност, за следвоенно възстановяване на босненска държава се осъществява при съгласие с условията в Парижкия мирен договор¹⁸. Да се осигури безпрепятствено завръщане на бежанците по родните им места, да се проведат честни избори и да се изградят демократични институции на територията на двете автономни области – Босна и Херцеговина и Република Сръбска¹⁹.

Успешното разделение на територията между двете автономни части, не успява да наложи федералните институции – тричленното представителство и двукамарен парламент. Основната причина е отказът на националистите в Херцег-Босна да се подчинят на общото правителство. В началото на септември 1996 г. хървати и мюсюлмани решават, че държавната символика на Херцег-Босна трябва да изчезне от територията на федерацията²⁰. Заличаването на хърватската минидържава засилва федерацията между хървати и бошняци и стопира идеите за отцепването ѝ от Босна и Херцеговина и присъединяването ѝ към Хърватия.

Изборите за федерално правителство в Босна и Херцеговина се провеждат на 14.ІХ.1996 г., според международните наблюдатели това са най-опасните и объркани избори в световната история. Съмненията за манипулиране на изборите не успяват да попречат на трите лидерски партии на бошняци, сърби и хървати да отчетат изборни победи всяка в своя район. Алия Изетбегович печели върховното място в новото тристранно президентство, като подгласници са му сърбинът Момчило Крайшни и хърватина Крешимир Зубак²¹. Признаването на изборните резултати позволява да се формира федерално правителство, което на свой ред стартира процеса за изграждане на демократични институции в Босна и Херцеговина.

Изборите за местна власт се провеждат през 1997 г., като следват общото правило всеки да гласува в общината където е живял преди 1991 г. Ефектът е възстановяване на етническото многообразие на територията на страната от преди войната. Изключение правят бежанците, установили се в друга територия на Босна, които ще гласуват в община по ново местоживееие. Бежанците установили се извън територията на БиХ могат да гласуват в общините по предишното си местоживееие или евентуално в нова община в която сега избират да живеят. Изборните резултати показват, че 95% от сърбите са гласували в новите си общини, докато 95% от бошняците в старите преди 1991 г.²² Следователно сърбите имат примат обособяването на Република Сръбска и се прехвърлят на нейна територия. Поведението на бошняците свидетелства по скоро за желанието да се възстанови етническата пъстрота с цел запазване на границите на БиХ. В. „Капитал“ изразява позиция, че тези изборните резултати узаконяват етническото прочистване²³.

През 1998 г. в. „Капитал“ информира за политическата обстановка в Република Сръбска и предстоящите парламентарни избори. Международната общност настоява курсът на реформите да продължи да се развива, като гарантира увеличаване на помощта за следвоенно възстановяване. Националните партии печелят изборите, за сметка на умерената прозападно настроена партия на Биляна Плавшич²⁴.

Според Дейтънското споразумение единствения нерешен въпрос остава статутът на град Бръчко. Четири години след Дейтън Върховният представител Карл Вестендорп обявява, че сръбския контрол се премахва и градът е неутрална територия²⁵.

Изграждането на държавата се опира върху принципите на запазване на териториалната цялост и възстановяване на мултиетническата структура на републиката. Вестникът обобщава, че въпреки усилията на САЩ и Европа и пет млрд. долара помощи, не е постигнат успех в създаването на стабилна икономика или дори зачатък на толерантност и взаимодействие между враждуващите етнически групи. Неефективната администрация, унищожителните данъци, корупцията и „подземния бизнес“, пречат за развитието на модерната босненска държава. Фактор с негативно влияние върху общата държава е отсъствието на сътрудничество между двата териториални ентитета – Мюсюлмано-хърватската федерация и Република Сръбска.

В началото на 2000 г. в. „Капитал“ информира за разпускането на общото председателство в Босна, защото начело трябва да застанат двама председатели едновременно, което на свой ред е противоконституционно и предизвиква реформи в босненското правителство²⁶. Процесът по завръщане на бежанците започва и само за първите месеци на 2000 г. около 3 хил. бежанци се завръщат по родните им места.

Важно събитие за 2000 г. е провеждането на местни избори на 9 април 2000 г. на цялата територия на Босна и Херцеговина. Частична победа печели умерената социалдемократична партия. В Република Сръбска тя печели 56,5%, докато в Мюсюлмано-хърватската федерация печели 46%²⁷. Политическият живот в БиХ е доминиран от националните партии на трите етнически групи, за бошняците това са Партията на демократичните действия(SDA)²⁸, Партия на Босна и Херцеговина (SBiH)²⁹ и Социално демократичната партия (SDP)³⁰, за сърбите са Сръбска демократическа партия (SDS)³¹, Партия на демократичния прогрес (PDP)³² и за хърватите е Хърватски демократичен съюз (HDZ)³³.

Въпреки че националните партии създадени преди и по време на войната продължават да доминират, изборните резултати показват отслабване на техните позиции в обществото. За пръв път в историята на модерната босненска държава избраните партии получават четиригодишен мандат в управлението на местната власт, с което завършва след военния възстановителен период в Босна.

За периода на изследването 1993–2000 в. „Капитал” представя на своите читатели голям брой статии, които засягат военните действия, мирните преговори, след военното политическото и икономическото възстановяване на федеративната република Босна и Херцеговина. Като ново издание в. „Капитал” не се ангажира с поддържане на юго-славянската идея и не изявява позиция за новото териториално статукво на Балканите.

Конституирането на независимата държава в БиХ се отразява без да се спира в подробности на сложната ѝ конституция и функциониране. Вероятно в. „Капитал” не е достатъчно убеден в ролята която България може да има в следвоенния възстановителен процес.

Вестникът не намира за нужно да се задълбочава в отразяването на процесите настъпващи в автономните области, които съставят БиХ – Мюсюлмано-хърватската федерация, Република Сръбска и областта около град Бръчко. Възможно е това да произтича от убеждението, че разделянето на БиХ е временно явление на Балканите. Въпреки тези нагласи босненската държава продължава да съществува в своя сложен формат и до днес. Този сложен формат е застъпен в конституирането на Република Молдова. В последните години се прави опит да се наложи в държавата Косово.

БЕЛЕЖКИ

¹ **Jokay, Charles**, Local Government in Central and Eastern Europe-Local Government in Bosnia and Herzegovina Chapter 3, Stabilization of Local Governments, B: http://www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/Jokay_LocGovernment.pdf 10.01.2013, 14.

² Никой не харесва кучето което хапе, в. „Капитал”, 1993, № 1, 3.

³ **Емерсен, Тони**. Предизборната борба в ООН вече започна, в. „Капитал”, 1995, №43, 19; **Дики, Кристофър**. Смъртта на нацията, в. „Капитал”, 1995, № 49, 19; **Елиът**,

Майкъл. Кой представлява Европа, в. „Капитал”, 1996, № 3, 19; **Солана, Хавиер,** Първа пролет, когато в Босна няма война, в. „Капитал”, 1996, № 24, с. 19; **Елиът, Майкъл.** Фетишът на изборите”, в. „Капитал”, 1996, № 25, 19.

⁴ **Шорк, Курт,** Ноември-Месецът в който се случват големите неща в Босна, в. „Капитал”, 1995, № 46, 19; **Ногън, Филип,** Мохамед Али запали олимпийския огън, в. „Капитал”, 1996, № 29, 19.

⁵ Годината на отговорите, в. „Капитал”, 1996, № 5, 19; Надххващо доверие споразумение за Босна, в. „Капитал”, 1995, № 5, 19; **Пик Хела.** Светът след Берлинската стена, в. „Капитал”, 1996, № 28, 19; Сърбия – дълга и кървава следа – в. „Капитал”, 1998, № 9, 25; Доктрината „Анан”. в. „Капитал”, 1999, № 38, 21.

⁶ **Одраноски, Сашо,** С Милошевич няма щастлива балканска перспектива, в. „Капитал”, 1999, № 13, 30; **Жванецкий, Михаил,** Борбата с населението, в. „Капитал”, 1995, № 37, 19; Интервю с Радован Караджич, Сърбите в Босна бяха демонизирани чрез измами и фалшификации.– в. „Капитал”, 1997, № 32, 29; **Липчева-Вайс, Маринела,** Йошка Фишер – бунтаря който ще води германската външна политика, в. „Капитал”, 1998, № 42, 28; **Андреев Александър,** Отношенията са в разцвет, но значимите теми все още се държат в сянка, в. „Капитал”, 1999, № 13, 33.

⁷ **Йовевска, М., Ракова-Маринкьова С., Желязкова, А.** Босна и Херцеговина, Издателство на Българска академия на науките, София, 1994, 6.

⁸ Република Сръпска простор становиштво ресурси – 2 издание, Бая Лука, 1995, 126.

⁹ **Йовевска М., Ракова-Маринкьова С., Желязкова А.,** Босна и Херцеговина, Издателство на Българска академия на науките, София, 1994, 22.

¹⁰ Пак там, с. 26.

¹¹ Ще ускори ли Сараево създаването на европейски структури за сигурност, в. „Капитал”, 1994, № 14, 4.

¹² Пак там, с. 4.

¹³ Постигната бе договореност за разделението на Босна. в. „Капитал”, 1995, № 36, 4.

¹⁴ **Шорк Курт,** Ноември – месецът в който се случват големите неща в Босна. в. „Капитал”, 1995, № 46, 19; И босненските сърби приемат мирния план от Дейтън. в. „Капитал”, 1995, № 47, 19.

¹⁵ **Йовевска М.,** Дейтънското решение (1995) – окончателен договор или споразумение с продължение. В: България, българите и техните съседи през вековете. В. Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий”, 2001, с. 641–642.

¹⁶ Превод от английски. „Самостоятелно съществуващ обект, независима единица”, http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/entity_10.01.2013 г.

¹⁷ Надххващо споразумение за Босна. в. „Капитал”, 1995, № 47, с. 19.

¹⁸ Парижкият мирен договор е сключена на 14.XII.1995 г., с него се слага край на войната в Босна и Херцеговина, като се запазват условията на Дейтънското споразумение.

¹⁹ Армия от хърватски сърби останала на територията на Босна. в. „Капитал”, 1996, № 4, 4.

²⁰ **Йовевска М.** Дейтънското решение (1995) – окончателен договор или споразумение с продължение. В: България, българите и техните съседи през вековете. В. Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий”, 2001, с. 649–653.

²¹ Започнаха първите избори в Босна след войната. в. „Капитал”, 1996, № 37, 19; Изборите в Босна били фалшифицирани. в. „Капитал”, 1996, № 38, 19; Най-последно бяха признати изборите в Босна, в. „Капитал”, 1996, № 39, 4.

²² **Николова М.** Избори узакониха етническото прочистване в Босна. в. „Капитал”, 1997, № 39, 30.

²³ Пак там.

²⁴ НАТО е отговорен за тези, които отговарят на критериите. в. „Капитал”, 1998, №15, 13.

²⁵ Европа все повече затъва в Балканската политика. в. „Капитал”, 1999, №10, 26.

²⁶ Все повече бежанци се завръщат в Босна. в. „Капитал”, 2000, №12, 6.

²⁷ Опозицията има шанс на местните избори в Босна. в. „Капитал”, 2000, №14, 6.

²⁸ Официален уебсайт на Партията на демократичните действия (SDA) <http://sda.ba/home/> 10.01.2013 г.

²⁹ Устав на Партията на Босна и Херцеговина (SBiH) http://zabih.ba/downloads/19_3.pdf 10.01.2013 г.

³⁰ Официален уебсайт на Социално демократичната партия на Босна и Херцеговина (SDP) <http://www.sdp.ba/> 10.01.2013 г.

³¹ Официален уебсайт на Сръбската демократична партия (SDS) <http://www.sdsrs.com/> 10.01.2013 г.

³² Официален уебсайт на Партия на демократичния прогрес (PDP) <http://sda.ba/home/> 10.01.2013 г.

³³ Официален сайт на Хърватския демократичен съюз <http://www.hdzbih.org/> 10.01.2013 г.

БИБЛИОГРАФИЯ

Йовевска, М., Дейтънското решение(1995) – окончателен договор или споразумение с продължение – В: България, българите и техните съседи през вековете (изследвания и материали от научната конференция в памет на доц. д-р Христо Коларов 30-31 Октомври 1998 г.). В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2001, с. 640–653.

Йовевска М., Ракова-Маринкьова С., Желязкова А. Босна и Херцеговина. София, Издателство на Българска академия на науките, 1994, с. 22.

Тилев Т., Евроатлантическите перспективи на Босна и Херцеговина, „Дипломация” 5/2010, Министерство на външните работи на Република България, с. 19–29.

Манчев, Кр. Кървавия край на Югославия. София, Парадигма, 2009, с. 292–295